

Απόσπασμα από το Κεφάλαιο 4: Παράλληλο σύστημα πληρωμών, βασισμένο στο TAXISnet

Το να υπάρχει μέσο, ή όπλο, αποτρεπτικό δεν αρκούσε βέβαια. Αν και ήταν σίγουρο ότι η ΕΚΤ θα δίσταζε να κλείσει τις ελληνικές τράπεζες εφόσον η ελληνική κυβέρνηση σηματοδοτούσε ότι ένα τέτοιο κλείσιμο θα πυροδοτούσε κούρεμα στα ομόλογα SMP το οποίο, με την σειρά του, θα έθετε υπό αμφισβήτηση το πρόγραμμα ποσοτικής χαλάρωσης της ΕΚΤ, και το ευρώ γενικότερα, κανείς δεν μπορούσε να εγγωηθεί ότι η ΕΚΤ δεν θα τις έκλεινε. Άλλωστε οι θεσμοί της Ευρώπης έχουν μακρά παράδοση στις αυτο-καταστροφικές κινήσεις. Αυτή η σκέψη οδηγούσε στο συμπέρασμα ότι μια κυβέρνηση Σύριζα έπρεπε να είναι προετοιμασμένη για την περίπτωση που η ΕΚΤ έκλεινε τις ελληνικές τράπεζες. Το μέγα ερώτημα ήταν: Υπήρχε τρόπος να κρατηθεί η Ελλάδα εντός της ευρωζώνης σε μια τέτοια περίπτωση;

Το ερώτημα αυτό ήταν, και παραμένει, καίριο. Αν δεν υπήρχε τρόπος να διατηρηθεί η χώρα στην ευρωζώνη με κλειστές τις τράπεζες, τότε το Grexit θα ήταν αναπόφευκτο την στιγμή που η ΕΚΤ ανακοίνωνε την διακοπή της παροχής ρευστότητας, μέσω του ELA, στις ελληνικές τράπεζες. Σε αυτή την περίπτωση, η κυβέρνηση δεν θα είχε εναλλακτική από το να εκδώσει δικό της χρήμα, βγάζοντας την Ελλάδα από το ευρώ. Αν όμως υπήρχε υπήρχε τρόπος να διατηρηθεί η χώρα στην ευρωζώνη με κλειστές τις τράπεζες, τότε τα πράγματα άλλαζαν. Το επιχείρημά μου, εκείνο το βράδυ στο διαμέρισμα του Αλέξη, ήταν ότι υπήρχε! Ποιος; Η δημιουργία ενός παράλληλου συστήματος πληρωμών, βασισμένο στην ιστοσελίδα του Υπουργείου Οικονομικών TAXISnet, που θα επέτρεπε την συνέχιση των συναλλαγών, σε ευρώ, ακόμα κι αν τρόικα και ΕΚΤ μας έκλειναν τις τράπεζες.

Αφού, λοιπόν, εξήγησα στον Αλέξη, στον Δραγασάκη και στον Παππά το αποτρεπτικό μας όπλο (τα ομόλογα SMP), προχώρησα στην περιγραφή του παράλληλου συστήματος πληρωμών που μπορούσε να μας κρατήσει ζωντανούς στην ευρωζώνη, τουλάχιστον για όσο καιρό χρειαζόταν έως ότου η τρόικα άρχιζε να διαπραγματεύεται καλή τη πίστη. «Σήμερα», τους είπα, «ο κάθε φορολογούμενος, το κάθε ΑΦΜ, διαθέτει, εν δυνάμει, χρεωστικό λογαριασμό στο TAXISnet στον οποίο καταβάλει του φόρους που του αναλογούν κάνοντας μεταβίβαση (π.χ. μέσω Web Banking) από τον τραπεζικό λογαριασμό του. Το μόνο που χρειάζεται είναι να δώσουμε σε κάθε φορολογούμενο την δυνατότητα, μ' ένα PIN, να μεταφέρει πιστωτικές μονάδες από το ΑΦΜ του σε οποιοδήποτε άλλο ΑΦΜ στην επικράτεια.»

Για να το κάνω πιο λιανά, έδωσα το εξής παράδειγμα: Π.χ., έστω ληξιπρόθεσμη οφειλή του δημοσίου προς την Εταιρεία Άλφα ύψους €200.000. Έστω ακόμα ότι η Εταιρεία Άλφα χρωστά €50.000 στην Εταιρεία Βήτα και μισθό ύψους €2000 στον Υπάλληλο Κώστα. Παράλληλα, η Εταιρεία Βήτα χρωστά πάνω από €48.000 στην Εφορία και €2000 στην Υπάλληλο Άννα η οποία, με την σειρά της, χρωστά €800 στον φίλο της τον Γιώργο που, και αυτός, έχει να πληρώσει φόρους άνω των €800 στο κράτος. Ας δούμε τι θα γινόταν αν το δημόσιο ενέγραφε πίστωση €200.000 (απλά δακτυλογραφώντας το νούμερο αυτό) στο ΑΦΜ της Εταιρείας Άλφα και παρείχε σε κάθε φορολογούμενο ένα PIN με το οποίο θα μπορεί να μεταφέρει αυτές τις πιστώσεις από το δικό του ΑΦΜ σε όποιο άλλο ΑΦΜ θέλει. Έχοντας λάβει πίστωση €200.000, η Άλφα έχει κάθε λόγο να χρησιμοποιήσει το PIN της για να μεταφέρει €50.000 στο ΑΦΜ της Εταιρείας Βήτα και €2000 στο ΑΦΜ του Κώστα.^[i] Τώρα, η Εταιρεία Βήτα έχει κι αυτή λόγο να μεταφέρει €48.000 πίσω στην Εφορία και €2000 στην Άννα, η οποία με την σειρά της χρησιμοποιεί το PIN της για να μεταφέρει €800 στον φίλο της τον Γιώργο ο οποίος, με την σειρά του κι αυτός αποπληρώνει κάποιους από τους φόρους που χρωστά!

Ένα τέτοιο σύστημα θα ήταν χρήσιμο να υπάρχει σε όλες τις χώρες της ευρωζώνης, από την Πορτογαλία μέχρι την Φινλανδία και από την Ιρλανδία μέχρι την Ιταλία. Για την

Ελλάδα, βέβαια, θα ήταν θείο δώρο, δεδομένων των ληξιπρόθεσμων οφειλών όλων προς όλους. Πέραν όμως αυτών των χρήσεων, υπήρχαν κι άλλοι δύο λόγοι που το εν λόγω σύστημα πληρωμών ήταν, και είναι, απαραίτητο για την χώρα μας.

Ο πρώτος λόγος είναι επειδή θα μας έδινε την δυνατότητα να αντιμετωπίσουμε αποτελεσματικότερα ένα απότομο κλείσιμο τραπεζών από την ΕΚΤ, με παράλληλη ασφυξία ρευστότητας του δημοσίου. Πολύ εύκολα, εάν έκλειναν οι τράπεζες και κατέρρεε η ρευστότητα κράτους και ιδιωτών, θα μπορούσε το σύστημα αυτό να διευκολύνει τις συναλλαγές και να κρατήσει την αγορά ζωντανή υπό συνθήκες έκτακτης ανάγκης. Π.χ. συντάξεις και μισθοί θα μπορούσαν, μερικώς, να κατατίθενται στους λογαριασμούς του TAXISnet, από όπου οι ιδιώτες θα μπορούσαν να πληρώνουν αλλήλους. Στον βαθμό που όλοι, και τα σούπερμαρκετ, έχουν να πληρώνουν φόρους, όλοι θα δέχονταν (ιδίως σε περίοδο χαμηλής ρευστότητας μετρητών) αυτές τις πληρωμές.

Ο δεύτερος λόγος ήταν πιο μακροπρόθεσμος: Έχοντας πρώτα εξοικειωθεί με αυτό το σύστημα πληρωμών, οι πολίτες στους οποίους το κράτος δεν χρωστά χρήματα, κι έτσι ο λογαριασμός τους στο τέτοιες TAXISnet είναι μηδενικός, θα μπορούσαν να μεταφέρουν χρήματα από τον τραπεζικό τους λογαριασμό στον λογαριασμό που τους παρέχει το κράτος στο TAXISnet – ουσιαστικά δανείζοντας το κράτος. Γιατί να το κάνουν; Γιατί να μεταφέρουν τα χρήματά τους από την τράπεζα στο κλειστό κύκλωμα του TAXISnet;

Επειδή το κράτος θα έκανε στους πολίτες την εξής προσφορά: «Κάθε, π.χ., 1000 ευρώ που μεταφέρετε σήμερα από την τράπεζά σας στον λογαριασμό σας στο TAXISnet ένα χρόνο αργότερα θα αποπληρώνουν 1.100 ευρώ φόρων– μια έκπτωση δηλαδή φόρων (εισοδήματος, ΦΠΑ, εταιρικών, τέλη κυκλοφορίας κλπ) που αντιστοιχεί σε αστρονομικό επιτόκιο της τάξης του 10%.» Έτσι, εν καιρώ, το παράλληλο σύστημα πληρωμών θα έδινε την δυνατότητα στο κράτος να δανείζεται χρήματα απ' ευθείας από τους πολίτες του, χωρίς την διαμεσολάβηση των επιτηδειών χρηματιστών, των τραπεζών και, βεβαίως, της ΕΚΤ. Εφόσον το κράτος κρατούσε το μέγεθος τέτοιου δανεισμού εντός λογικών ορίων, και το σύστημα λειτουργούσε υπό καθεστώς διαφάνειας, θα αποτελούσε εξαιρετικό εργαλείο στα χέρια μιας νέας κυβέρνησης που πάσχιζε να δημιουργήσει δικές της μορφές ρευστότητας με απώτερο στόχο την ενίσχυση της διαπραγματευτικής της δύναμης προς την κατεύθυνση μίας βιώσιμης συμφωνίας εντός της ευρωζώνης.

Ο Αλέξης και ο Παππάς έδειχναν, αν όχι ανακουφισμένοι, πάντως ικανοποιημένοι με την ιδέα ότι υπήρχαν τρόποι να δημιουργηθεί ρευστότητα, σε ευρώ, ικανή να τους δώσει βαθμούς ελευθερίας σε περίπτωση που η ΕΚΤ έκλεινε τις τράπεζες. Ο Δραγασάκης, αφού άκουσε προσεκτικά την περιγραφή του παράλληλου συστήματος, μου ζήτησε να του την στείλω εγγράφως για να την μελετήσει, κάτι που με ευχαρίστησε. Πράγματι, την επόμενη μέρα, έχοντας μόλις αφιχθεί στο Όστιν έκατσα και ξαναέγραψα, σε λιγότερο τεχνική γλώσσα, ενδελεχή δεκασέλιδη περιγραφή του συστήματος παράλληλων πληρωμών, το οποίο έστειλα στον Παππά ζητώντας του να το μεταφέρει στον Αλέξη και στον Δραγασάκη.

Σε αυτό το σημείο αξίζει μια παρένθεση, ένα άλμα τέσσερις μήνες αργότερα, στον Μάρτιο του 2015 και σε συνεδρίαση του υπουργικού συμβουλίου υπό την προεδρία του πρωθυπουργού, πλέον, Αλέξη Τσίπρα. Μετά από μια δική του ανασκόπηση της έως τότε σύγκρουσής μας με την τρόικα, μου ζητήθηκε να εισηγηθώ το νομοσχέδιο για την καταπολέμηση της ανθρωπιστικής κρίσης.^[iii] Εξήγησα πως, σε πρώτο στάδιο, είμασταν έτοιμοι να εκδώσουμε χρεωστικές κάρτες που περιείχαν μερικές εκατοντάδες ευρώ μηνιαίως και οι οποίες θα μοιράζονταν σε τρακόσιες περίπου χιλιάδες οικογενειών που βρίσκονταν πολύ κάτω από το όριο της φτώχειας. «Αυτές οι χρεωστικές κάρτες», συνέχισα «είναι μόνον η αρχή. Σύντομα θα αντικαταστάσουν, πρότεινα, τις αστυνομικές ταυτότητες και, έτσι, θα μετατρέπονταν στην βάση για την πλήρη επέκταση του παράλληλου συστήματος πληρωμών. Πολύ γρήγορα, μάλιστα, δεν θα χρειάζονται καν αυτές οι πλαστικές κάρτες καθώς η λειτουργία τους θα μπορούσε να γίνεται με εφαρμογή κινητών τηλεφώνων – όπως εκείνες του Apple Pay ή του Google Wallet.»

Αφού εξήγησα την λειτουργία του (βλ. προηγούμενες παραγράφους), αναφέρθηκα στα πολλά του πλεονεκτήματα:

- Δίνει την δυνατότητα στο κράτος και τους ιδιώτες να αλληλο-ακυρώσουν ληξιπρόθεσμες οφειλές του δημοσίου στους ιδιώτες, των ιδιωτών στο δημόσιο, αλλά και των ιδιωτών μεταξύ τους
- Απελευθερώνει «κανονικά» ευρώ τόσο του δημόσιου τομέα όσο και των ιδιωτών
- Δημιουργεί νέο δημοσιονομικό «χώρο» (ή βαθμούς ελευθερίας) για την κυβέρνηση, π.χ. της επιτρέπει να χρηματοδοτεί φτωχούς ανθρώπους να κάνουν πληρωμές στα σουπερμάρκετ χωρίς κανένα στίγμα (καθώς όλοι οι πολίτες θα έφεραν αυτές τις κάρτες, και θα μπορούσαν να πληρώνουν με αυτές)
- Επιτρέπει στο κράτος να δανείζεται απ' ευθείας από τους πολίτες, από μικρά μέχρι μεγάλα ποσά, παρακάμπτοντας τις «αγορές» και προσφέροντας σημαντικές φοροαπαλλαγές στους πολίτες
- Υπερβαίνει το τραπεζικό σύστημα, με σημαντική μείωση του κόστους των συναλλαγών για τους ιδιώτες καθώς αναιρεί το μονοπώλιο των τραπεζιτών απέναντι στην κοινωνία και στο σύστημα πληρωμών πάνω στο οποίο βασίζεται η οικονομική ζωή
- Δημιουργεί ένα παράλληλο ηλεκτρονικό-διαδικτυακό ευρώ το οποίο, αντίθετα με τα «κανονικά» ευρώ, μπορεί με το πάτημα ενός κουμπιού – σε μια έκτακτη κατάσταση – να μετατραπούν σε άλλο νόμισμα. Έτσι σηματοδοτεί στην τρόικα ότι, εάν προχωρήσει στο κλείσιμο των τραπεζών ή στην εκπαράθρωση της Ελλάδας από το ευρώ, το ίδιο σύστημα πληρωμών θα μπορούσε να μετατραπεί σε εναλλακτικό εθνικό νόμισμα εν ριπή οφθαλμού.

«Δεν θέλουμε σε καμία περίπτωση να βγούμε από το ευρώ», επιβεβαίωσα. «Όμως, έχει σημασία να γνωρίζουν οι δανειστές πως δεν θα σταματήσουν οι συναλλαγές αν προσπαθήσουν να μας στραγγαλίσουν κλείνοντας τις τράπεζες – πως και το πρόγραμμα ανθρωπιστικής κρίσης μπορούμε να τρέξουμε και συναλλαγές μεταξύ ιδιωτών μπορούμε να υποστηρίξουμε. Κι αν το γνωρίζουν αυτό, μειώνεται η άνεση με την οποία θα προσπαθήσουν να μας στραγγαλίσουν καθώς δεν θα μπορούν να βασιστούν πλέον στην πεποίθηση ότι απειλώντας μας με κλείσιμο τραπεζών εμείς θα κάνουμε πίσω, θα συνθηκολογήσουμε όσον αφορά το μέγα ζητούμενο, την αναδιάρθρωση του ελληνικού χρέους.»

Όταν το υπουργικό συμβούλιο ολοκληρώθηκε, οι περισσότεροι υπουργοί με πλησίασαν για να εκφράσουν τον ενθουσιασμό τους για το παράλληλο σύστημα πληρωμών που τους παρουσίασα, κάποιοι μάλιστα χτυπώντας με στην πλάτη λέγοντας ότι η παρουσίαση τους ενδυνάμωσε, εμψύχωσε και, γενικότερα, εντυπωσίασε.

Πέντε μήνες αργότερα, μετά την παραίτησή μου, ο συστημικός τύπος οργίασε εναντίον μου, ως μέρος της στρατηγικής της τρόικας εσωτερικού να δαιμονοποιήσει το ΟΧΙ του δημοψηφίσματος και όσους συνέχισαν να το τιμούν. Αρχικά, με χαρακτήριζαν ανόητο κατηγορώντας με ότι πήγαινα κατ' ευθείαν στο στόμα του λύκου, στο Eurogroup, χωρίς σχέδιο αποτροπής του κλεισίματος των τραπεζών και χωρίς σχέδιο για την περίπτωση που μας έκλειναν τις τράπεζες. Κανείς από τους συντρόφους μου που είχαν παραβρεθεί σε εκείνο το υπουργικό συμβούλιο δεν είπε κουβέντα. Έτσι, αποφάσισα να διαρρεύσω ο ίδιος τα σχέδια αποτροπής (που βασίζονταν στο κούρεμα των ομολόγων SMP κατοχής της ΕΚΤ – βλ. σελ. ΧΧΧ) και παράλληλου συστήματος πληρωμών.

Τότε συνέβη το εξής καταπληκτικό: Οι ίδιοι δημοσιογράφοι και αντιπολιτευόμενοι πολιτικοί που έλεγαν «ο γελοίος ο Βαρουφάκης πήγαινε στα Eurogroup χωρίς σχέδιο αποτροπής του κλεισίματος των τραπεζών, χωρίς Σχέδιο Β σε περίπτωση κλεισίματος των τραπεζών» ξάφνου εξαπέλυσαν νέα κατηγορία: «Ο προδότης Βαρουφάκης σφετερίστηκε την θέση του καταστρώνοντας πίσω από την πλάτη του πρωθυπουργού και του υπουργικού συμβουλίου, υποχθόνιο Σχέδιο Β εναντίον του εθνικού νομίσματος, του ευρώ!» Και πάλι κανείς από τους υπουργούς που, μήνες μόλις πριν, δήλωναν ενθουσιασμένοι με το παράλληλο σύστημα πληρωμών που τους είχα ενδελεχώς παρουσιάσει, σφύριζαν αδιάφορα προσποιούμενοι ότι δεν είχαν ακούσει τίποτα. Κάποιοι μάλιστα προχώρησαν ακόμα περισσότερο, συνηγορώντας προς την αντιπολίτευση και τον συστημικό τύπο ότι έπρεπε να συρθώ ενώπιον ειδικού δικαστηρίου. Πράγματι, απ'

όσο γνωρίζω, ακόμα και τώρα που γράφω αυτές τις γραμμές υπάρχει ενεργή δικογραφία εναντίον μου για σχέδια υπονόμησης του εθνικού νομίματος που έκανα... πίσω από την πλάτη του πρωθυπουργού.

Αποτελεί πηγή περηφάνειας και ανάτασης το ότι οι εν Ελλάδι μαζορέτες της τρόικας δεν χάνουν ευκαιρία να με λοιδώρουν. Εκλαμβάνω τις διασκεδαστικές κατηγορίες τους ως τιμητικά παράσημα που τα κέρδισα λόγω της αποκοτιάς μου να πω «όχι» στις απαράδεκτες απαιτήσεις της τρόικας και του Eurogroup. Όμως, πρέπει να ομολογήσω την λύπη και απορία που ένιωσα παρακολουθώντας σύντροφους υπουργούς, οι οποίοι σε εκείνο το υπουργικό συμβούλιο παρέλαυναν μπροστά μου για να μου δώσουν συγχαρητήρια για την σύλληψη και εφαρμογή του παράλληλου συστήματος πληρωμών, να αρνούνται ότι γνώριζαν για αυτό και μάλιστα να ενώνουν τις φωνές τους στις κραυγές της τρόικας εσωτερικού που ζητούσαν την κεφαλή μου επί πίνακι.

[i] Προσέξτε ότι αυτές οι πιστώσεις είναι εγκλωβισμένες εντός του TAXISnet. Η Εταιρεία Άλφα, λοιπόν, δεν μπορεί να τα τραβήξει μετρητά. Για αυτό έχει κάθε λόγο να τα μεταφέρει στο ΑΦΜ της Εταιρείας Β.

[ii] Ήταν η εφαρμογή της ιδέας που πρωτοεκφράστηκε στο σχέδιο πέντες σημείων, που κατέθεσα στην ηγεσία του Σύριζα το 2012.